

Zakliaty Kopec

.pavel Brunovský

Pri pohľade z diaľky môže Kopec pripomínať univezitný campus. Lenže keď od zastávky Botanická záhrada v bratislavskej Karlovej Vsi kráčate do mierneho briežku, tento pocit vás v Mlynskej doline opustí.

zrazu sa vám otvoria obrazy chrastavých budov s padajúcimi balkónmi, ošarpané unimobunky a baraky so záhadnými užívateľmi, hrdzavé ploty z vlnitého plechu, za nimi náletové lesíky a krovie posiate odpadom, v ktorých má poriadok iba bezdomovec okolo svojho stanu.

.jama

Ale ak vytrváte a prejdete kúsok za Kopernika na plochom vrchole kopca, čaká vás pointa: namiesto obrovskej jamy po nedokončenom školskom jadrovom reaktore, ktorá na ňom ešte pred niekoľkými rokmi zívala, stojí nová-novučíčka veľkorysá budova Fakulty informatiky a informatických technológií Slovenskej technickej univerzity s ešte veľkorysejším prázdny parkoviskom.

Jama zohrala v našej histórii svoju úlohu. Dodnes sa síce vedú spory o tom, či by reaktor nozaj bol zlom, alebo prínosom, ale práve demonštráciou proti nemu sa začal proces, ktorý študentov sformoval

Povráva sa, že už vtedy sa objavila myšlienka vybudovať na Kopci campus. A že komunistická vrchnosť potom tú myšlienku zavrhol pre strach z výbušnej koncentrácie intelektu. Či je to pravda, alebo nie, prišla ľadová doba a plánom bol na dlhý čas koniec. Na celé desaťročie od roku 1953 sa Kopec dostal do bezprostrednej blízkosti zakázaného hraničného pásma, ktoré vtedy zahŕňalo celú Karlovu Ves. A tak bolo na Kopci naďalej ticho, ktoré namiesto študentov rušili iba škorce, poletujúce nad odvekými vinohradmi.

V tom čase sa začali stavať pre budovy vysoké školy, ale sprvu najmä pre techniky. Situácia sa zmenila až vtedy, keď budovy Prírodovedeckej fakulty museli ustúpiť brutálnemu rezu mestom v podobe rušnej Staromestskej ulice. A tak uzrel svetlo sveta projekt výstavby Prírodovedeckej fakulty UK na Kopci. Nie je prekvapením, že ho zverili architektovi, ktorého klenoty od premostenia galérie cez Archív a Inchebu poznačili Bratislavu na dlhý čas. A ako bo-

ných žiaroviek naprojektované osvetlenie s desiatkami jeho žiaroviek. Vďaka tomu spotreba elektriny úspešne súťažila so spotrebou plynu, ktorým sa veľkoryso vykuroval vesmír cez škáry v nepoddajných železných okenných rámoch, ktoré vďaka voľným vlastnostiam tohto kovu spoľahlivo odvádzali z budovy teplo. Škáry medzi miestnosťami zasa zabezpečovali dokonalú vnútrofakultnú informovanosť vrátane čuchovej, čo ocenili najmä obyvatelia kancelárií susediacich s toaletami.

.brodenie blatom

Budovy pomaličky pribúdali, ako druhá prišla na rad budova fyziky. Tempo sa natoľko spomalilo, že aj po jej dokončení sa dlho nebolo možné nastáňovať, lebo sa medzičasom zmenili bezpečnostné predpisy.

Postup neurýchlili ani väzni z neďalekej väznice, ktorí ráno prichádzajúcich sprejvali. Dámy sa ponáhľali domov za svetla, aby sa vyhli predstaveniam exhibicio-

| Je to akurát 40 rokov, čo sa do prvej budovy na Kopci nastáňovali matematici a fyzici. |

ako jednu z kľúčových zložiek Novembra. Ešte donedávna to pripomínal nápis na plote „Keď sa takto býva, reaktor nechýba“.

Niežeby bolo za čím ľutovať. Naopak, bol by to dôvod potešiť sa – keby budova a parkovisko nezívali prázdnotou. Prečo to tak je, o tom sa ku mne dostali iba chýry. Ak by ste si chceli kontrast vychutnať, odporúčam navštíviť Kopec v strede týždňa okolo poludnia. Vtedy je všade – okrem novej budovy – hŕba študentov, a nie je pomaly kde zaparkovať. Betónové zábrany však vstupu na nové parkovisko bránia.

.ako sa to začalo

Keď sa po skončení vojny začali slovenské vysoké školy systematickejšie rozširovať, nebola azda ani jedna z nich v budove, ktorá by bola na tento účel stavaná. Napríklad budova na Šafárikovom námestí, v ktorej bola väčšina Univerzity Komenského, sa pôvodne stavala ako burza, celá Technická univerzita na Vazovovej a Mýtnej zasa sídlila v budovách tuším učňovskej školy.

lo onému architektovi vlastné, bol to projekt veľkorysý a po dnešných skúsenostiach by sa dalo povedať, že v mnohých smeroch megalomanský.

.stratiť hlas či zadusiť sa?

Je to akurát 40 rokov, čo sa do prvej budovy na Kopci, dnešného Matematického pavilónu „Matfyzu“, nastáňovali matematici a fyzici, ktorí v tom čase ešte patrili do Prírodovedeckej fakulty. Po viac než roku, ktorý strávili pri 6-stupňových teplotách v starej nevykurovanej budove a po úteku do hostinnejších, ale na vyučovanie nie veľmi vhodných pôsobísk, sa im ulavilo. Ale skoro sa ukázalo, že ich radosť bola predčasná. Veľké posluchárne boli naprojektované bez okien a klimatizácia kompenzovala neúčinnosť hlukom. A tak mal prednášateľ voľbu medzi stratou hlasu z prekrikovania klimatizácie a nedostatkom kyslíka, spojeným s chladom či horúčavou, podľa ročného obdobia.

V menších presklených posluchárňach, ktorým ľudová tvorivosť dala prezývku „akvária“, bolo namiesto všeobecne používa-

nistov na potemnelých prístupových cestách. Práce sa o niečo pohli iba pred koncom roku, keď bolo treba na prémie zlepšiť plnenie plánu. Na to boli najlepšie zemné práce, a tak sa študenti i učitelia roky v jesenných pluštiach brodili blatom.

Po niekoľkých takzvaných „volebných“ obdobiach si mestská časť prestala dokončenie areálu dávať ako „volebný záväzok“. A tak aj projekt zostal nedokončený – centrálna budova, v ktorej mali byť fakultná knižnica alebo jedáleň, sa už nepostavil. Preto až donedávna Matfyz aj Prírodovedecká fakulta sídlili v rozpore s predpismi v neskolaudovaných budovách a dodnes nemajú adresu. Píšu si paradoxne Mlynská dolina, hoci sú na kopci a dolina, ktorá im prepozičiava meno, je aspoň kilometer ďaleko. Kolaudácia sa uskutočnila iba nedávno, v čase, keď sú budovy také schátrané, že by už pomaly boli vhodné na demoláciu.

V 80. rokoch k budovám pribudla Fakulta elektroniky a informatiky STU, čím spestrila roztrieštenosť mozaiky vysokých škôl na mape mesta. Je síce o dobrý rôčik

mladšia, ale veľmi to nevidno. Naopak, pretože je novej budove FIIT (Fakulta informatiky a informačných technológií) bližšie, kontrast je ešte vypuklejší. Ale aspoň bola včas skolaudovaná, a tak má adresu aj s číslom.

V poslednom roku sa na Kopci opäť začalo hovoriť o nových budovateľských projektoch. Okrem toho, že má ísť o „vedecko-technický“ park, tentoraz z dielne vedenia UK, sú obostreté akýmsi tajomstvom. Skeptici vravia, že ho stihne osud podobný novej budove FIIT: že bude stáť oveľa viac, než sa očakáva a že choseň z neho patrí do oblasti snov. Musím sa priznať, že medzi skeptikov patrí aj ja, a to z jednoduchého dôvodu – čo viem, všetky projekty tohto typu na Slovensku tak skončili. Prečo by to malo tentoraz dopadnúť inak?

.stále iný svet

Osobitosť Kopca je však ešte aj v inom. Hoci tomu už dnes málokto verí, fakulty na Kopci fungujú viac-menej tak, ako majú. Normou stále zostáva, že učitelia chodia na prednášky a študentom sa venujú, prijímačky sú čestné a plagiáty sa prísne trestajú. Záverečné práce sú verejne prístupné na internete. Žeby nejaký vplyvný verejný činiteľ za svoje „zásluhy“ alebo jednoducho preto, že je „náš“, dostal akademickú hodnosť, povedzme, z jadrovej fyziky a podklady sa z archívov stratili, je nemysliteľné. Ak ešte majú naše školy v zahraničí aký-taký cveng, je to v prvom rade zásluha Kopca, na ktorom je dokázateľne prevažujúca akademická sila (čím zasa nechcem povedať, že inde jej niet, len je roztrúsenejšia). Nikde na Slovensku nie je toľko vysokoškolských pedagógov, ktorí majú skúsenosti z dlhodobého profesorského pôsobenia na renomovaných zahraničných pracoviskách vo viacerých kútoch sveta.

Bolo by teda prirodzené, že sa s nimi bude vrchnosť pri prijímaní rozličných opatrení radíť. Boli by sa dozvedeli, že obvyklý argument „v zahraničí je to tak“ je zavádzaním. Na nič také si z čias po období ministra Pišúta nespomínam. A to napriek tomu, že spomedzi ministrov a ďalších kľúčových ľudí na ministerstve viacerí z Kopca pochádzali.

Zasa až také prekvapujúce to nie je. Ľudia z Kopca predstavujú pre veľkú časť akademického sveta obrovské nebezpečenstvo, mohli by sa totiž snažiť svoje normy presadzovať aj mimo neho. A tak ich „demokratická väčšina“ radšej vytesňuje na okraj a aj jej zástupcovia sa objavujú vo vysokoškolských grémiách veľmi sporadicky a veľmi selektívne. Ak už v nich musia byť z dôvodov pomerného zastúpenia, predstavujú takú malú menšinu, že majú väčšinu „demokratických“ hlasov vopred prehratú.

Žeby práve to bolo kliatbou Kopca?

Autor je matematik, na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky UK založil štúdium ekonomickej a finančnej matematiky. ●

Fotografie v smere hodinových ručičiek:

Parkovisko pred Matematickým pavilónom, socha astronóma Kopernika pred „Matfyzom“, jedáleň Prírodovedeckej fakulty, Matematický pavilón zvnútra a areál Matematického pavilónu.

